

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 313

Parasjat Wajera

20 Chesjwan 5769
7 november 2009

Overzicht

Drie dagen nadat hij zichzelf besneden heeft, wordt Awraham bezocht door Hasjem. Wanneer drie engelen in mensengedaante verschijnen, rent Awraham hen tegemoet om hen gastvrijheid te bewijzen en hen uit te nodigen in zijn tent, dit ondanks dat het de meeste pijnlijke dag is na de operatie. Sara lacht wanneer zij hoort dat de gasten voorspellen dat zij volgend jaar een zoon zal krijgen. Hasjem onthult aan Awraham dat Hij van plan is Sedom te verwoesten, en Awraham pleit voor Sedom, dat het gespaard zal worden. Hasjem stemt ermee in dat wanneer er vijftig rechtvaardigen in Sedom zijn, Hij het niet zal verwoesten. Awraham „onderhandelt” met Hasjem tot dat aantal gedaald is tot tien rechtvaardigen. Maar zelfs die tien kunnen niet gevonden worden in Sedom. Lot, diens vrouw en twee dochters worden gered, voordat zwavel en vuur op Sedom en haar zustersteden neerdalen. De vrouw van Lot kijkt om en wordt veranderd in een zoutpilaar. De dochters van Lot zijn bang, dat ten gevolge van de verwoesting er geen echtgenoten meer voor hen zijn. Zij besluiten daarom hun vader dronken te voeren en door middel van hem het menselijke ras te doen voortbestaan. Uit de oudste dochter wordt Moav geboren, uit de jongste Ammon. Intussen is Awraham verhuisd naar Gerar, waar Avimelech Sara ontvoert. Nadat Hasjem aan Avimelech verschijnt in een droom, laat hij Sara vrij en sluit vrede met Awraham. Zoals beloofd krijgen Awraham en Sara een zoon, Jitschak. Op de achtste dag na zijn geboorte besnijdt Awraham hem, zoals G-d geboden heeft. Op de dag dat Jitschak gespeend wordt, geeft Awraham een feest. Sara zegt tegen Awraham dat hij Hagar en haar zoon Jismaël moet verbannen omdat zij in hem tekenen van degeneratie ziet. Awraham is zeer ontdaan over dit voorstel, om zijn zoon weg te sturen. Maar Hasjem zegt hem te doen wat Sara hem opdraagt. Nadat hij bijna van dorst is omgekomen, wordt Jismaël gered door een engel en Hasjem belooft dat hij de stamvader zal worden van een machtig groot volk. Avimelech sluit een verdrag met Awraham, wanneer hij ziet dat Hasjem met Awraham is. In een tiende en laatste test geeft Hasjem Awraham opdracht zijn zoon Jitschak, die nu 37 jaar is, te offeren. Awraham doet wat Hasjem hem gezegd heeft, ondanks dat hij daarmee klaarblijkelijk de geboorte van een Joods volk in de kiem smooit, en dit strijdig is met alles wat hij zijn levenlang gepredikt heeft. Op het laatste moment zendt Hasjem een engel om Awraham tegen te houden. Wegens Awrahams niet te weerspreken gehoorzaamheid, belooft Hasjem hem, dat zelfs als het Joodse volk zal zondigen, zij nimmer volledig door hun vijanden zullen worden overheerst. De parasja eindigt met de genealogie en geboorte van Rivka.

Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel

©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

HOOGTEPUNTEN VAN DE HAFTARA

Haftara Parasjat Wajera: II Melachiem 4:1-4:37

(Volgens Portugese ritus leest men tot 4:23)

De afgodendienende Joodse koning Achav is getrouwd met Izèvel [*Iesja zèvel*, Isabel], de dochter van de naburige koning van Tsidon. Zij aanbidt de afgod Baäl en vervolgt genadeloos de Profeten van Hasjem.

Ovadjia is hofmeester aan haar hof en hij is een gelovig man. Hij verbergt 100 Profeten van Hasjem in twee grotten en zorg persoonlijk en in het geheim voor hun eten en drinken. Dat kost hem zijn hele fortuin. Hij verkoopt al zijn bezittingen om de Profeten te kunnen onderhouden en leent zelfs een grote som geld van koning Achav tegen rente (hetgeen verboden is van Tora, maar wat kan hij anders doen?) om de Profeten te blijven onderhouden. Ten slotte, wanneer Achav om de rente komt en Ovadjia dat niet heeft, wordt hij ziek van ellende en sterft, zijn vrouw, een groot *tsadeket*, zonder een cent en zonder een stukje brood in huis achterlatend. Wanneer Achav opnieuw komt om zijn rente te ontvangen en wanneer hij dan beseft dat er niets te halen valt, dreigt hij de arme weduwe haar beide zoons mee te nemen als slaven, als zij niet betaalt.

In wanhoop wendt de weduwe zich tot de Profeet Elisja en vraagt hem om hulp. „Wat heb je in huis?” vraagt Elisja. Hij wil graag helpen, maar wil beginnen met iets dat zij zelf bezit. „Het enige wat ik nog over heb is een kan met een beetje olie,” antwoordt de arme vrouw.

Elisja zegt: „Olie brengt licht en vreugde voor de mensen. Ga naar je burens en leen zoveel mogelijk lege oliekannen. Ga naar huis, sluit alle deuren (want het wonder zal niet in het openbaar gebeuren) en vul alle

oliekannen met de olie uit je eigen kan.”

En zo gebeurt het. De vrouw giet de olie uit haar kan in een lege kan en haar zonen zetten de ene lege kan na de andere onder de uitgiënde oliekan. Het houdt niet op. Toen alle kannen gevuld waren, stopte de oliestroom.

Goed nieuws bereikte de familie: de prijs van olie was gestegen, en zo konden zij de olie verkopen tegen een fortuin. Het bracht meer dan genoeg op om de lening terug te betalen en er bleef nog over voor de rest van haar dagen. En niet slechts dat, maar Elisja zegende haar opdat al haar nakomelingen voor altijd *parnassa* zouden hebben.

Inzicht in de Parasja

Chesed Avraham

Door Rabbi A. Leib Scheinbaum

Hasjem verscheen hem in de bossen van Mamré, terwijl hij aan de ingang van zijn tent zat, op het heetst van de dag (18:1).

Rasji zegt dat Hasjem Avraham op de derde dag na zijn Brit Mila – besnijdenis – bezocht en dat die derde dag de meest pijnlijke dag is. Wat betekent dit? Avraham had er altijd al genoeg in om de mitswa van *hachnasat orchim* (het ontvangen van gasten) uit te voeren, om reizigers te verwelkomen. Hij behandelde iedereen met het uiterste respect.

Waarom benadrukt Tora dat het de derde dag was? Kehillat Jitschak leidt hier een belangrijke en tijdloze les vanaf. De Tora benadrukt de liefde die Avraham manifesteerde voor het doen van *chesed* – belangeloos liefdewerk. Hij had zichzelf makkelijk van deze mitswa kunnen vrijmaken, omdat dit de derde dag van zijn Brit Mila was. Hij had zich kunnen verlaten op het principe dat „*oseek bemitswa patoer min hamitswa* – wie zich bezig houdt met een mitswa is vrijgesteld van het gelijktijdig doen van een andere mitswa.” Het gebeurt veel dat mensen die betrokken zijn bij „grote” daden van chesed, beperkte „tijd” hebben voor de routinematige chesed-zaken.

Avraham Avinoe bereide ons de weg voor om chesed te doen. Hij hield zich bezig met een mitswa waar alles omdraait, de enige mitswa die Hasjem hem rechtstreeks had opgedragen. Hij had gewacht tot Hasjem hem de opdracht zou geven voor deze mitswa. Hij was in de derde dag van zijn besnijdenis, een dag van intense pijn. Hij had er zojuist voor gezorgd dat hij was vrijgesteld van de dagelijkse zorg van het begroeten van reizigers. Maar niet Avraham. Hij ging in de opening van zijn tent zitten op het heetst van de dag, op de uitkijk naar mensen voor wie hij chesed kon doen. Dit was de aartsvader die het grote voorbeeld is van chesed.

Wat een belangrijke les voor ons. We zijn bij zoveel mitswot betrokken. We helpen gemeenschappen, redden de wereld, houden het banier van Jiddischkeit omhoog. Maar bekommeren we ons om de dagelijkse chesed voor die man om de hoek, de weduwe verderop, de jonge of het meisje dat niemand heeft om zich toe te wenden. Offeren we die op het altaar van de mitswot voor de gemeenschap? Wanneer we bezig zijn de wereld te redden, hebben we dan nog tijd voor „die kleine man” of ligt dat buiten ons gezichtsveld van chesed? Avraham Avinoe vond tijd voor iedereen. Ieder individu was belangrijk voor hem. Zouden wij anders zijn?

Avraham had een leerling in de *midda* [karaktertrek] – van chesed: zijn neef Lot. We vinden identieke verzen over de manier waarop Avraham zijn gasten begroet en waarop Lot dat doet. Avraham stond op en rende op zijn gasten toe. Lot stond op en boog voor hen om hen te groeten. Avraham diende hen een uitgebreid diner op, Lot maakt een groot feest voor zijn gasten. Lot was zelfs bereid zijn leven te wagen om zijn gasten te beschermen. En toch beschouwen *chazal* Lots gedrag niet positief. Waarom? Wat deed hij anders?

HaRav Levi Jitschak van Berdichev *zl* legt uit dat het onderscheid gelegen was in de intentie. Avraham keek naar buiten en zag drie mannen; Lot zag engelen. Avraham was bereid iedereen als gast te ontvangen, ongeacht zijn achtergrond of status. Lot ontving engelen. Lot was zorgvuldig in zijn keuze wie hij uitnodigde. Zijn gasten moesten aan zijn „standaard” voldoen. Hij nodigde geen „gewone” mensen uit. Hij bediende alleen de voornamen. Zijn chesed was „buitengewoon.” Dat is geen ware chesed. Lot hielp zichzelf, Hij stelde zijn eigen ego te vreden, zodat hij zichzelf belangrijk voelde. Dat is het type chesed karakteristiek voor Sedom.

Dieper inzicht in de parasja

Waarom eten *Malachiem*?

De *sidra* opent met Avraham die herstelt van zijn *brit mila* [besnijdenis]. Hij zat aan de ingang van zijn tent, in de hoop gastvrijheid te kunnen aanbieden aan voorbijgangers, wanneer drie mannen naderen. Ze waren in werkelijkheid *malachiem* [engelen] door G-d naar Avraham gezonden, ieder voor een specifieke taak. Avraham nodigde hen uit hem te vergezellen en haastte zich voor hen een maaltijd te bereiden:

„En hij nam boter en melk en het jonge rund dat hij bereid had, en zette het voor hen neer en hij bleef bij hen staan, onder de boom terwijl zij aten.”

(Bereisjiet 18:8)

Aten deze „mannen” werkelijk? Ten slotte, ondanks hun menselijk uiterlijk, waren het engelen, die geen menselijk voedsel nodig hebben. De Midrasj voorziet ons van een interessant kijk hierop:

Ieder die beweert dat de engelen niet werkelijk aten toen ze bij Avraham Avinoe waren, praat onzin. Echter, wegens de verdiensten van deze *tsaddiek* [rechtvaardig mens], en, als beloning voor al de moeite die hij zich getroost had, opende G-d hun monden en zij aten.

(*Tanna D’Vei Eliahoe Rabba* 13:2)

Dus de engelen aten, maar alleen als een speciale gebaar van dankbaarheid voor Avraham. Dit lijkt echter in flagrante tegenstrijdigheid te zijn met een andere gebeurtenis verderop in deze *sidra*, zoals we zullen zien.

Lot en de engelen

Nadat zij Avraham verlaten hebben, gaan twee van deze engelen naar Sedom om dat te verwoesten. Zij ontmoeten daar Lot, Avrahams neef, die besloten had om zijn dieren in de omgeving van Sedom te laten weiden, dit ongeacht de slechtheid van de plaatstelijke bevolking. En inderdaad, één van deze engelen kreeg de opdracht om Lot te redden van Sedoms op handen zijnde verdwijning van de aardbodem. Lot smeekt de engelen om bij hem in huis de nacht door te brengen. Zij stemmen daar uiteindelijk in toe, en ons wordt verteld dat

„hij bereidde hun een maaltijd en hij bakte matsot en zij aten.”

(Bereisjiet 19:3)

Dus de engelen aten ook in Lots huis, ondanks dat wij hem beschouwen als iemand met een slecht karakter. Hoe kan dan de Midrasj beweren dat de engelen alleen in staat waren om te eten wegens de verdiensten van Avrahams rechtvaardigheid?

De aard van eten

Wanneer we een en ander nader onderzoeken zullen we twee verschillende elementen kunnen onderscheiden in de handeling van eten. De eerste, en meest duidelijk waarneembare, is dat het voedsel het lichaam binnen gaat en daar verteerd wordt. Dit geeft ons de voedingswaarde die we nodig hebben om ons een gezond leven te waarborgen. Maar er is een tweede, minder duidelijk doel. Al ons voedsel komt van planten en dieren, die beide een lager niveau van leven hebben dan wij. Door ze te eten, waardoor ze een onderdeel van onszelf worden, brengen we hen omhoog naar een hogere vorm van bestaan. Dat wil zeggen, we nemen hun uiterst beperkte spirituele potentiële en hechten dat aan onze verfijnde en waardevolle levenswijze. In kabbalistische woorden: we nemen de wereld van de *tsameach* [het plantenleven] en van de *chai* [het dierenleven] en verheffen dat tot het niveau van de *medaber* [het menselijk leven].

Het is theoretisch mogelijk om de eerst genoemde functie van het eten te bereiken zonder voedsel! Dit kan gebeuren wanneer het lichaam in stand gehouden wordt door een andere bron. Bijvoorbeeld, Mosjé Rabbeinoe at, noch dronk gedurende de veertig dagen dat hij op Har Sinai was, maar kreeg zijn voeding rechtstreeks van G-d. De kabbalisten zeggen dat dit één reden is voor het verbod op eten en drinken op Jom Kippoer. We worden verondersteld een spiritueel niveau te bereiken, dat hoog genoeg is, opdat deze fysieke handelingen onnodig zijn voor ons onderhoud; we kunnen onze onderhoud rechtstreeks van G-d ontvangen. Dit zal ons helpen om een veronderstelling te begrijpen die de midrasj maakt, welke we aan het begin aangehaald hebben – dat de engelen niet echt zouden eten toen zij bij Avraham op bezoek waren. Misschien dat als zij er uit zagen als mensen en spraken als mensen, zij ook moesten eten als mensen! Maar in werkelijkheid was hun uiterlijke verschijning alleen maar dat – alleen maar het uiterlijk van hun innerlijke essentie. Zelfs al waren ze nu op aarde, zij behielden hun intieme relatie tot G-d en ontvingen hun onderhoud direct van Hem. Daarom vindt de midrasj het nodig om uit te leggen waarom zij in dit geval menselijk voedsel aten.

Hoe eten engelen

Het is duidelijk dat engelen geen voedsel nodig hebben om te overleven; zij krijgen wat zij nodig hebben rechtstreeks van G-d. Als dat zo is, dan is het doel van iedere maaltijd die zij eten voor de tweede functie die we aan eten hebben toegeschreven, namelijk om de spirituele waarde van het voedsel zelf te verheffen. Al de potentiële *kedoesja* [heiligheid] dat inherent is aan het voedsel, dat aan engelen gegeven wordt, wordt verheven tot het niveau van de engelen zelf, wanneer zij dat eten. Dit staat gelijk aan het offeren van een dier op het *mizbeiach* [altaar] in het *Beit HaMikdasj*. Het was niet zozeer dat het offeren zelf leven en *kedoesja* aan het *mizbeiach* bracht; juist het tegenovergestelde: de handeling van het offeren op het *mizbeiach* stelde het dier in staat zijn nirvana te bereiken door middel van contact met het G-ddelijke. Zo ook het voedsel dat de engelen aten, maximaliseerde zijn *kedoesja*-potentiël.

Het unieke van Avraham

Dit alles geldt voor een middelmatig mens, voor wie een ontmoeting met een engel een buitengewone ervaring zou zijn, en wiens spirituele capaciteit ongetwijfeld onder doet voor die van engelen. Dan zou het voor de engel te prefereren zijn om zijn voedsel te eten, want de engel heeft de mogelijkheid om het naar een hoger niveau te brengen dan de gemiddelde mens ooit zou kunnen. Dit was echter niet het geval met Avraham, iemand van een verbazingwekkende hoge capaciteit, hoger zelfs dan de engelen zelf. De midrasj vertelt ons dat grote mannen groter zijn dan engelen:

Wie is groter dan wie – de beschermer of degene die beschermd wordt? Het vers zegt: „Want Hij zal Zijn engelen voor jou gebieden om jou te beschermen op al jouw wegen” (Tehilliem 91:11). Degene die beschermd wordt is groter dan de beschermer.

(Bereisjiet Rabba 78:1)

Tsaddikiem zijn veel groter dan de engelen.

(Sanhedrin 93a)

Dit geeft aanleiding tot een opmerkelijke consequentie. Het is duidelijk dat binnen de reeds vermelde context geldt, dat hoe groter de *eter* van het voedsel, des te hoger de spirituele verheffing die het kan bereiken. In dat geval zou het beter zijn geweest als de maaltijd, die aan de engelen geserveerd werd, door Avraham zelf zou zijn geconsumeerd, in plaats van door de engelen! Het lijkt er daarom op dat de vertering van het voedsel door de engelen geen enkel doel had, daar het hen geen voedsingswaarde bood, terwijl het ook niet bereikte wat een dergelijke consumptie door Avraham had kunnen bereiken.

Het moet nu tamelijk duidelijk zijn waarom het redelijk was van de engelen, dat zij in Lots huis aten. Lot was, zo hebben we al vermeld, niet zo spiritueel ontwikkeld als Avraham Avinoe; zijn gedrag liet veel te wensen over. Daarom, hoewel zij geen voedingswaarde aan het voedsel konden onttrekken, was het waardevoller dat het voedsel door hen werd geconsumeerd dan door Lot. En inderdaad stellen *chazal* hier geen vragen over, zodat we mogen aannemen dat dit ook voor hen duidelijk was.

Betreffende Avrahams ervaring met dezelfde engelen, was er geen enkel nut te bereiken met de consumptie van het voedsel door de engelen, zoals we al gezien hebben. Daarom vroegen onze Geleerden zich af wat het nut was van die maaltijd. En daarom informeert de midrasj ons dat het wegens Avrahams verdiensten was en als een beloning voor zijn inspanning, dat zij het aten. Want zelfs als Avraham gezien had dat zijn gasten geen mensen waren, maar engelen, dan zou zijn grote nederigheid hem nimmer hebben toegestaan zichzelf als iets anders te beschouwen als een gewoon mens. Dit betekent dat hij zou hebben verondersteld dat engelen groter waren dan hij en dat het dus de voorkeur zou hebben dat *zij* de inherente *kedoesja* van het voedsel zouden maximaliseren, in plaats van dat hij dat zou doen. Dus het was een grote *chesed* van hen om te doen alsof zij aten, om het beeld dat Avraham van zichzelf had, te bewaren.

De Sjabbat-maaltijd

Dit idee is van belang voor onze wekelijkse Sjabbat-maaltijd. Sjabbat is doordrongen met voldoende *kedoesja* zodat we dat de hele dag kunnen opzuigen, zonder dat we behoefte zouden hebben aan voedsel of kleding. Echter, Sjabbat is niet alleen een mogelijkheid om onze eigen *kedoesja* te ontwikkelen, maar ook een gelegenheid om het niveau van *kedoesja* van onze omgeving te verheffen. Daarom, door fijn voedsel te eten en onze beste kleren te dragen op Sjabbat, stellen we deze dingen in staat om zichzelf te hechten aan hun spirituele wortels en te worden verheven, samen met ons.

Chassidisch inzicht in Parasjat Wajjera

Parasjat Wajjera is de tweede van twee parasjot die exclusief gaan over het leven van Avraham. Hoewel we Avraham voor het eerst ontmoet hebben aan het eind van parasjat Noach, en zijn latere jaren staan opgetekend in parasjat Chajei Sara, verschijnt hij in deze parasjot alleen in voorbereiding van zijn levenswerk of in zijn naglans. In Noach zien we hoe hij strijdt tegen de gedegeneerde trend in de menselijke geschiedenis die aan hem vooraf ging, waarmee hij G-ds oproep verdiende om een nieuwe geschiedenis te beginnen voor het uitverkoren volk; in Chajei Sara zien we hoe hij zijn nalatenschap verzekert door die aan zijn opvolger over te dragen. Alleen in parasjat Lech Lecha en Wajjera is de focus op Avrahams leven zelf gericht.

Het feit dat Avrahams leven per se in twee parasjot is opgetekend, wijst erop dat het twee verschillende fasen inhield. In feite, wanneer we de gebeurtenissen zoals die staan opgetekend in deze twee parasjot nader onderzoeken, dan blijven we achter met de indruk dat Avraham in parasjat Wajjera eigenlijk alles herhaalde wat hij al gedaan had in parasjat Lech Lecha. Beide parasjot openen met G-ds openbaring aan hem en zijn ontvangst van de belofte voor nakomelingen; in beide parasjot wordt zijn vrouw ontvoerd door een niet-Joodse koning; in beide parasjot krijgt hij een zoon, stuurt hij Hagar weg en gaat hij een verbod aan; in beide parasjot wordt zijn rechtvaardig gedrag afgestoken tegen het immorele gedrag van zijn neef Lot; in beide parasjot verdedigt hij de steden van de vlakte – in Lech Lecha tegen de aanslag van de koningen, en in Wajjera tegen het G-ddelijke besluit, dat het resultaat was van de eigen corruptie van die steden. Het is alsof Avraham alles moest herhalen wat hij al ervaren had in zijn eerste parasja – zijn eerste „leven” of niveau van existentie – maar op een ander niveau, ten einde zijn vroegere prestaties te vullen met een nieuw niveau van G-ddelijk bewustzijn.

Daar, zoals we weten, de naam van iedere parasja de essentie ervan belichaamt, moet de essentie van de twee fasen in het leven van Avraham weerspiegeld worden in de namen van de parasjot die deze fasen beschrijven.

De gebeurtenis die Avrahams leven in twee onderscheiden spirituele perioden verdeelt, is zijn besnijdenis. Deze gebeurtenis wordt vermeld helemaal aan het einde van parasjat Lech Lecha, zodat Avraham zijn leven alleen in parasjat Wajjera begint als een besneden Jood. Hieruit volgt, daarom, dat Avrahams leven vóór zijn besnijdenis er een was van *Lech Lecha* – „ga, naar je ware zelf,” terwijl zijn leven na de besnijdenis er een was van *wajjera* – „G-d verscheen aan hem.” In parasjat Lech Lecha gaat Avraham verder met zijn eigen, voortdurende steiging op de lader van spirituele vooruitgang, zover als menselijke inspanning hem kan brengen. In parasjat Wajjera verschijnt G-d aan hem en verheft hem tot een niveau van spiritueel leven dat buiten het bereik van de menselijke inspanning valt.

Het is waar, G-d verscheen aan Avraham drie maal in parasjat Lech Lecha¹, maar deze verschijningen waren verhuld en vaag in vergelijking tot Zijn openbaring in parasjat Wajjera². De reden hiervoor is duidelijk genoeg: tot zijn besnijdenis was Avrahams ontwikkeling, zoals we al gezegd hebben, beperkt door de grenzen van zijn eigen menselijke natuur. Hij kon slechts zover gaan als zijn eigen verstand en hart hem toelieten. Het was daarom onmogelijk voor G-d om Zichzelf „direct” aan Avraham te vertonen; Avraham kon G-d alleen maar ervaren door het prisma van zijn eigen wezen.

In de besnijdenis veranderde dit alles, zodat Avraham in staat werd gesteld om boven deze begrenzings van zijn eigen menselijkheid uit te stijgen en een directe openbaring van G-d te ervaren.

Eerst van alles was de besnijdenis het eerste gebod dat Avraham in acht nam in antwoord op G-ds expliciete instructie. De Tora en zijn tradities waren reeds vóór Avrahams tijd bekend, en Avraham hield zich daar getrouw aan naar zijn beste kunnen. Maar deze inachtneming van de mitswot was vrijwillig en miste daarom de zichzelf wegcijferende onderdanigheid die impliciet is aan de gehoorzaamheid van een dienaar aan de wil van zijn meester. Dit is precies waarom Avraham zichzelf niet besneed voordat G-d hem zei dat te doen, ondanks dat hij de rest van de Tora-geboden wel hield: daar men zich maar eenmaal kan besnijden, in tegenstelling tot andere geboden, zou hij, wanneer hij zich uit eigen vrije wil had besneden, niet meer kunnen gehoorzamen aan het expliciete gebod daartoe van G-d.

Dus door zichzelf te besnijden in antwoord op G-ds expliciet gebod, ging Avraham een geheel nieuw type relatie met Hem aan. Door zijn eigen wil te negeren ten gunste van G-d, bereikte Avraham een niveau van zelf-wegcijfering, als hij voorheen nooit had kunnen bereiken. Zijn eigen ego kon nu oplossen en was geen hindernis meer tussen G-d aan de ene kant, en zijn eigen verstand en hart aan de andere kant.

1. Genesis 12:7, 15:1 en 17:1. 2. Zohar 1:88b, 98a.

Maar hoewel de besnijdenis de enige was van de Tora-geboden die G-d specifiek aan Avraham ter vervulling gaf, had Hij hem wel reeds daarvoor andere dingen opgedragen, zoals dat hij zijn vaders huis moest verlaten en naar het Land Israël moest verhuizen, dat hij het land moest doorkruisen en rites moest uitvoeren die verband hielden met het Verbond tussen de Stukken. In elk van deze gevallen gehoorzaamde Avraham G-d's woord. Wat was er voor bijzonders aan de besnijdenis, dat Avraham tot dit niveau van onzelfzuchtigheid bracht?

Het antwoord tot deze vraag kan gevonden worden in de manier waarop G-d Zijn gebod om zichzelf te besnijden inkleedt: „Mijn verbond zal *in jouw vlees* zijn.”³ Besnijdenis is uniek onder alle geboden, want het verandert het lichaam zelf. Het vlees van het lichaam zelf wordt een concretisering van G-d's wil. Zoals we gezien hebben⁴ gaf de besnijdenis aan Avraham controle over zijn erotische verlangens. Dus door besnijdenis kan het lichaam zich voegen bij de zelf-wegcijfering van de geest voor G-d, en kan op deze manier ophouden een hindernis te zijn in de persoonlijke relatie met Hem.

Zoals opgemerkt, begon Avraham de omkering van het degenererende proces, dat begonnen was met de zonde van Adam en Eva en dat was gecontinueerd door de opeenvolgende generaties. Het proces dat hij in beweging had gezet, vond zijn culminatie zeven generaties later in *Matan Tora* – het geven van Tora op de Berg Sinai.

Ten einde het grondwerk te leggen voor de transformatie van de wereld naar G-d's woning door middel van „Het Geven van Tora,” had Avraham een voorbeeld gesteld tijdens zijn eigen leven. In deze context was zijn besnijdenis zijn eigen persoonlijke „Ontvangst van Tora,” een microkosmos van wat later tot nationale schaal op de Berg Sinai zou uitgroeien. Door de realisatie van de overgang van beperkte menselijke inspanning naar oneindige G-ddelijke openbaring, legde hij de basis voor de schepping van een volk, wiens doel zou zijn om boven de realiteit verheven te worden, boven zijn natuurlijke begrenzingen door de oneindigheid van G-d in de eindige wereld te onthullen.

Nadat Avrahams persoonlijke transformatie de hoeksteen geworden was van de nationale identiteit van het Joodse volk, werd het, op zijn beurt de erfenis van iedere individuele Jood. We worden allemaal uitgedaagd om van Avrahams leven te leren. Avraham inspireerde gedurende zijn gehele leven om zichzelf te maken tot een steeds-meer-transparant voertuig voor het tot uitdrukking brengen van G-d's aanwezigheid in deze wereld. Ongeacht hoe ver hij gevorderd was tot dat doel, hij wist altijd dat er meer was te bereiken – dat hij nog niet de ware en absolute zelf-wegcijfering had bereikt. Het was precies vanwege deze verdienste dat G-d zijn wens vervulde en hem in staat stelde – door middel van het gebod van de besnijdenis – zichzelf vrij te maken van de remmingen van de menselijke ego.

Ook wij moeten er altijd naar streven om hogere niveaus van relatie met G-d te bereiken, en nimmer tevreden te zijn met ons huidige spirituele niveau. Samen met het appreciëren van wat we bereikt hebben, zouden we, tegelijkertijd onszelf moeten trainen ze alleen maar als een onvolmaakte versie te beschouwen van dat waar naar we uiteindelijk streven. Wanneer we onze levens op die manier leven, weten we dat G-d op onze inspanningen zal reageren en Zichzelf in ons leven op de juiste wijze zal openbaren.

(Likutei Sichot, deel 10)

3. Genesis 17:13. 4. Op 17:1.

De liefde voor Israël is zelfs groter dan de liefde voor G-d, want zelfs G-d heeft Israël lief.

Daarom, ieder die Israël liefheeft, heeft G-d's geliefde lief.

Rabbi Schneur Zalman van Liadi

Onze Geleerden hebben ons geïnstrueerd dat „Wanneer men iemand beoordeelt, men hem het voordeel van de twijfel moet gunnen.” (*Pirkei Avot* 1:6)

Hoeveel te meer dan moet men het hele Volk Israël het voordeel van de twijfel gunnen.

Rabbi Levi Jitschak van Berdichev

MISJNA VAN DE WEEK

PEA – HOOFDSTUK ZES

Misjna 6:7

קָמָה שְׂשִׁישׁ בָּהּ סָאֲתִים, וְשִׁכְחָהּ, אֵינָה שִׁכְחָהּ. אֵין בָּהּ סָאֲתִים, אָבָל הִיא רְאוּיָה לְעֲשׂוֹת סָאֲתִים, אָפְלוּ
הִיא שֶׁל טַפַּח, רוֹאֵין אוֹתָהּ כְּאֵלוֹ הִיא עֲנָה שֶׁל שְׁעוּרִים:

Staan koren dat twee *sea* bevat en dat hij vergeten heeft, is geen *sjichecha*¹. Als het geen twee *sea* bevat maar het is geschikt om twee *sea* te bevatten³, al was het *lathyrus*⁴, dan wordt het beschouwd als een gerste oogst⁵.

Aantekeningen bij misjna 6:7

1. **Is geen *sjichecha*** – Want we leren de wet voor *sjichecha* van schoven: zoals een schoof die twee *sea* bevat, geen *sjichecha* is, zo is ook staand graan, dat twee *sea* bevat geen *sjichecha*. Want wij leren uit de Tora (*Dewariem* 24:19): „En je hebt een schoof vergeten.” Dat leert ons: met inbegrip van staand graan (*RAV*).
2. **Als het geen twee *sea* bevat** – Dat wil zeggen, het is uitgedund door de wind.
3. In andere jaren bevat het wel twee *sea*.
4. **Lathyrus** – Een soort peulvrucht, heel dun, dat wil zeggen als het graan zo dun is als dat van lathyrus. En zelfs dan beschouwen wij het als dik zoals het overige gerst, en als het dan twee *sea* zou bevatten, dan is het geen *sjichecha*, hoewel het nu geen twee *sea* bevat omdat het zo dun is. Men moet dit niet als echte lathyrus interpreteren, maar dat het graan zo dun is als lathyrus. (*RAV*)
5. **Als gersteoogst** – Dat wil zeggen: volle rijpe gerstekorrels. (*RAV*)

Misjna 6:8

הַקָּמָה מִצְלָת אֶת הָעֹמֵר וְאֶת הַקָּמָה. הָעֹמֵר אֵינוֹ מִצִּיל לֹא אֶת הָעֹמֵר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵיזוֹ הִיא קָמָה
שֶׁהִיא מִצְלָת אֶת הָעֹמֵר. כֹּל שֶׁאֵינָה שִׁכְחָה אָפְלוּ קָלַח אָחָד:

Het staande graan redt de schoof¹ en het staande graan². De schoof redt niet³ de schoof en niet het staande graan. Welk staand graan redt de schoof? Alles wat geen *sjichecha* is, zelfs één stengel.

Aantekeningen bij misjna 6:8

1. **Het staande graan redt de schoof** – Het staande graan dat geen *sjichecha* [dat niet vergeten] is, en dat naast de vergeten schoof staat, redt die schoof van [de wet van] *sjichecha* [d.w.z. hoewel de schoof vergeten is en *sjichecha* zou zijn, voorkomt het staande graan dat er naast staat, dat de schoof daadwerkelijk onder de wet van *sjichecha* valt]. Want er staat geschreven (*Dewariem* 24:19): „Wanneer je maait ... en je hebt een schoof vergeten”, [dat wil zeggen] dat een schoof die omringd is met gemaaid graan *sjichecha* is, maar niet een schoof die tussen het staande graan staat (*RAV*).
2. **En het staande graan** – Wanneer staand graan vergeten was [om af te maaien] en de korenaren daarvan reiken tot aan ander staand graan dat geen *sjichecha* is, dan redt dat staande graan, dat geen *sjichecha* is, het staande graan dat vergeten is van [de wet van] *sjichecha* en de vergeten halmen zijn nu geen *sjichecha* (*RAV*).
3. **De schoof redt niet** – Wanneer naast een schoof, die vergeten was, of naast staand graan dat vergeten was, een schoof staat die niet vergeten is, dan redt de niet-vergeten schoof noch de vergeten schoof noch het vergeten staand graan [van de wet van *sjichecha*] (*RAV*).

Vit de Talmoed

De belangrijkste onderwerpen van – Sjabbat 15

De vorige *daf* eindigde met de woorden van Rav Hoena, dat de meningsverschillen tussen Sjammai Hillel slechts beperkt waren tot drie onderwerpen, en dat alle overige meningsverschillen waren tussen de studenten van hun leerscholen.

De hoeveelheid deeg waarvan men *chala* moet afscheiden

De eerste *machloket* (meningsverschil) tussen Sjammai en Hillel betreft de hoeveelheid deeg, waarvan men *chala* moet afscheiden. Zoals bekend is het een mitswa van Tora om een *troema* (heffing) af te scheiden van het deeg dat gemaakt is van een van de vijf graansoorten, en dat te geven aan een *kohen*. Deze *troema* wordt *chala* genoemd. Volgens Sjammai is deze hoeveelheid een *kav*, d.w.z. dat van minder deeg men geen *chala* hoeft af te scheiden.

Volgens Hillel is men echter pas verplicht *chala* af te scheiden bij een hoeveelheid van minstens twee *kaviem*.

De Geleerden hebben besloten het gemiddelde van de twee te nemen, d.w.z. dat men verplicht is *chala* af te scheiden bij 1½ kav en zo is de halacha.

De hoeveelheid van 1½ kav is gelijk aan 43^{1/5} eieren en een ezelsbruggetje hiervoor is dat de gematria van *chala* 43 is.

De hoeveelheid getapt water dat een *mikwe* ongeschikt maakt.

Zoals bekend is een *mikwe tahara* een hoeveelheid water die uit zichzelf stroomt, en die niet in een voorwerp uit een kraan getapt wordt en zo in het *mikwe* terecht komt.

Sjammai en Hillel hebben hierover een *machloket*. Wat is de hoeveelheid getapt water dat een *mikwe* ongeschikt maakt?

Volgens Sjammai geldt, dat wanneer 9 *kaviem* (36 *log*) van het *mikwe*-water getapt is, het *mikwe pasoel* is .

Volgens Hillel is een *hien* (12 *log*) getapt water al voldoende om het *mikwe* ongeschikt te maken.

De geleerden konden hierover niet besluiten totdat er twee wevers kwamen van de *Sja'ar Ha-Asjpa* in Jeruzalem, die ervan getuigden in naam van Sjamaja en Avtalion, de beide voorgangers en leraren van Sjammai en Hillel uit de vorige generatie, dat drie *logiem* getapt water reeds een *mikwe pasoel* maken. De Geleerden hebben hun woorden geaccepteerd.

Al het voorgaande geldt alleen wanneer het getapte water eerst in het *mikwe* gegooid werd, maar een geschikt *mikwe* dat 40 *sea* water bevat en waaraan getapt water werd toegevoegd, wordt daardoor niet ongeschikt.

Is de *toema* van een vrouw die *nida* is, retroactief?

De derde *machloket* tussen Sjammai en Hillel betreft de vraag of een vrouw, die ontdekt dat zij *tamee* is, moet vrezen dat zij al *tamee* was voordat zij dat ontdekte. Deze *machloket* wordt uitgebreid besproken in de eerste Misjna van traktaat *Nida*, en met G-ds hulp zullen wij daar op de 2de Nisan 5772 (23-05-2012) op terugkomen.

Aldus heeft Abba gezegd

De Gemara vertelt dat toen Rabbi Jisjmaël, de zoon van Rabbi Jossé ziek werd, de Geleerden hem bezochten en hem vroegen hen de woorden, die hij van zijn vader gehoord had, over te brengen. Hij antwoordde hen: „Dit is wat mijn vader gezegd heeft:

‘180 jaar voor de Verwoesting van de Tweede Tempel veroverde het slechte Romeinse rijk Israël en begon de bezetting.’

‘Tachtig jaar voor de Verwoesting verklaarden de Geleerden dat het land van de volken *tamee* is, wegens de vrees dat daaroveral de botten van doden verspreid liggen. En zij verklaarden dat glazen voorwerpen *tamee* zijn, hoewel volgens Tora glazen voorwerpen geen *toema* aan kunnen nemen.’” (Waarom hebben zij zo beslist? Dat staat op de volgende daf.)

Zo ook vertelde hij in naam van zijn vader dat veertig jaar voor de Verwoesting het Sanhedrin zich uit het *Lisjkat Hagaziet* (de Kamer met de Gehouwen Steen in het Voorhof van de Tempel) terugtrok en dat het zich toen vestigde in een plaats op de Tempelberg, die *Chanoejot* genoemd werd en sedert dien beslisten zij niet meer over gevallen betreffende lijfstraffen.

„En Hasjem verscheen aan hem” (18:1)

De Tora vermeldt alleen maar G-ds verschijning aan Avraham, en zegt niets over een dialoog of profetie die aan hem verteld werd. De Geleerden concluderen daaruit dat Hasjem gewoon op ziekenbezoek was.

Van Hasjems stilte hier kunnen we verschillende dingen leren. Het leert ons o.a. dat de G-ddelijke Aanwezigheid wilde zien hoe een *tsaddiek* als Avraham mitswot doet, en ook om ons te leren dat uit alles wat Avraham deed, bleek dat de *Sjechina* hem begeleidde. Hiervan kunnen we leren dat de juiste manier om een mitswa te doen, is die van een rechtvaardig mens, die de *Sjechina* als een constante aanwezigheid ervaart. We leren er ook van om goed naar de *tsaddieken* te kijken als zij een mitswa doen.

Rabbi Moshe Feinstein

Praktische Halacha – Deel één: Het gedrag in de ochtend

Hoofdstuk 3: De kleding en het gedrag van de mens

Hoofdbedekking

1. Iedere man of jongen hoort overdag zijn hoofd te bedekken met een *keppeltje* of hoed, zodat hij steeds van het respect voor G'd doordrongen zal zijn. Ook behoort men kleine kinderen er aan te wennen hun hoofd bedekt te houden, zodat zij daarmee doordrongen worden van ontzag voor G'd. Volgens de *Taz* 8:3 is het zeer verdienstelijk om zelfs met hoofdbedekking op te slapen.¹ Het is verboden vier *ammot* [ongeveer twee meter] te lopen met onbedekt hoofd.²

2. Het is zeker verboden een *beracha* te maken of Tora te leren met onbedekt hoofd. Het helpt dan niet als men zijn hand op zijn hoofd legt, want de hand en het hoofd behoren tot hetzelfde lichaam en het lichaam kan zichzelf niet bedekken. Sommige autoriteiten zijn hier soepeler in en staan een hand als hoofdbedekking in geval van nood wel toe, b.v. als men 's nachts wat water drinkt en geen *kiepa* op heeft. Maar beter is het dan zijn hoofd met zijn mouw te bedekken.³

3. Rav Moshe Feinstein paskent dat het dragen van een hoofdbedekking een heel belangrijke minhag is, die door de geleerden is ingesteld. Het is een minhag die ons heilig is, zodat wij ons daaraan moeten houden, maar niet zo dat het de bedoeling is daardoor geld te verliezen. Iemand die vreest zijn inkomsten te verliezen ten gevolge van het dragen van een hoofdbedekking is niet verplicht deze op te houden. Idem *Chosjen Misjpat*, deel 1, hfd. 93: Zelfs als iemand solliciteert naar een baan en het blijkt dat hij die alleen kan krijgen wanneer hij blootshoofds gaat, dan hoeft hij die baan niet te weigeren, waardoor hij geld zou verliezen. Hij mag ook dán zonder hoofdbedekking gaan.⁴

4. Men moet iemand, die geen hoofdbedekking op heeft, niet met *Sjalom* begroeten, omdat hij dan met *Sjalom* zal antwoorden en *Sjalom* is één van de namen van Hasjem, die men niet blootshoofds mag uitspreken.⁵

De *Misjna Broera* schrijft dat een pruik niet geschikt is als hoofdbedekking. Zelfs niet wanneer daar een lap stof onder zit, want andere mensen zouden de verkeerde indruk krijgen dat de drager ervan zonder hoofdbedekking loopt, maar er zijn autoriteiten die het als hoofdbedekking wel goedvinden.⁶

De kleding

5. Men moet zich bescheiden gedragen, overal waar hij gaat. Want er staat geschreven [Micha 6:8]: *U zult ingetogen gaan samen met uw G'd*. Als men zijn kleren aan- of uittrekt moet men er goed op letten zijn lichaam niet nodeloos te ontbloten. Men moet niet bij zichzelf zeggen: 'ik ben nu in de beslotenheid van mijn eigen kamer en wie kan mij in het donker zien.' Immers, de Heilige, geprezen is Hij, vult met Zijn Glorie de hele wereld. Voor Hem is de duisternis even doorzichtig als het licht. Een bescheiden manier van leven en ingetogenheid brengen de mens tot nederigheid voor Hasjem.⁷

En om dezelfde reden moet men oppassen om niet, als het niet strikt nodig is, ook maar een klein beetje van zijn lichaam, dat normaal altijd met kleren bedekt is, te onthullen. Maar men mag zijn arm tot de elleboog ontbloten, en zijn nek tot aan de borst (...) Dit geldt niet als men niet anders kan. Zo ook in een badhuis [*mikwa*], waar het normaal is voor de mensen om naakt te lopen en waar dat niet anders kan, daar wordt dat niet als iets onbetamelijks beschouwd. En zo is ook de regel als men zich baadt in een rivier. Alleen moet men oppassen dat men zich zo dicht mogelijk bij de rivier aan- en uitkleedt, zodat men niet nodeloos met ontbloot lichaam loopt. Zelfs zijn geslacht hoeft hij niet te bedekken wanneer hij de rivier ingaat. Meer nog dan dat, wanneer hij dat bedekt is het alsof hij zich ervoor schaamt en alsof hij het verbond met onze vader Awraham ontkent. Maar wanneer hij uit de rivier komt en zijn gezicht is naar de mensen gericht, dan moet hij zich buigen of zijn hand voor zijn geslachtsdelen houden om ze te bedekken, maar hij mag ze niet aanraken.⁸

6. Men moet bij het aankleden en andere dingen altijd rechts voor laten gaan boven links. Dus met trekt eerst de rechter schoen aan en dan de linker, enz. Wij vinden namelijk in de Tora dat de rechter hand, teen en oor de belangrijkste zijn. Bijvoorbeeld bij de tempeldienst, wanneer de priester zijn vinger doopt in het bloed en dat zevenmaal tegen het altaar sprenkelt (Wajjikra 4:6). Maar bij het uittrekken van de schoenen en andere kledingstukken behoort men eerst links uit te trekken (want dat is een eerbetoon aan de rechter kant).⁹

7. Echter bij het dichtknopen van schoenveters gaat links voor, omdat men op de linker arm de *tefillien* bindt. Dus wanneer men moet knopen, dient men eerst links te knopen. Men trekt bijvoorbeeld bij veterschoenen eerst de rechterschoen aan, terwijl men deze nog niet dichtbindt. Vervolgens trekt men de linkerschoen aan en knoopt dan deze linker schoenveter dicht. Pas daarna knoopt men de rechter schoen dicht.⁹

1. M.B. 2:11. 2. KSA 3:6. 3. M.B. 2:12. 4. Igrot Moshé, Orech Chajiem, deel 4, hoofdstuk 2. 5. Igrot Moshé, O.Ch. dl. 4, 40:24. 6. M.B. 2:12. 7. KSA 3:1. 8. M.B. 6:1. 9. KSA 3:4.